

Referat
Datum
2021-04-29

Luftkvalitet i Kronobergs län, Resultat 2020.

Referat av IVL svenska miljöinstitutets resultatpresentation vid luftvårdsförbundets årsmöte den 29 april 2021

Partiklar är den luftförorening som har störst negativ påverkan på hälsan.

Större partiklar PM₁₀ med en diameter om 10 mikrometer orsakas främst av slitagepartiklar (damm från vägar, vägbeläggning, bromsbelägg, däck, dubbdäck som slits). Det kan även vara saltpartiklar från västerhavet men också bilavgaser och från förbränning vedeldning och från industrin.

De bildas i första hand lokalt och är lite för tunga för att lätt färdas långt. De fastnar i första hand i andningsvägarna. Dessa utsläpp kan vi påverka genom livsföring och vardagsval, materialval till exempel vägbeläggning, teknikutveckling, reningsteknik, eldningsteknik, bra moderna rumsvärmare (kaminer), ackumulatortankar till villapannor.

PM_{2,5} orsakas av vedeldning och förbränning (bilavgaser, industrin). Dessa partiklar färdas långt. De går in i kroppar via andningsvägarna och blodomloppet. Halterna är högre i södra Sverige på grund av intransport från andra länder, jämfört med i norra Sverige.

Utsläppen i Sverige av PM_{2,5} har minskat till cirka hälften jämför med för 35 år sedan. För PM₁₀ med cirka 40 procent. Se information på Naturvårdsverkets webbplats.

Partiklar är luriga för de består av olika ämnen, som mineraler, kol. Det fastnar andra ämnen på dess yta som partiklarna bär med sig in i våra kroppar.

Pandemins betydelse

Sverige har inte haft någon ”lock-down” eller nedstängning. Störst effekt av förbättrad luftkvalitet syns i länder som Italien, Frankrike, Spanien, England.

I Sverige minskade flyget med över 80 procent, båttrafik och transporter minskade också. Industrin påverkades inte så mycket. Värmeproduktion, värmeverk påverkades inte.

Det är svårt att säga något entydigt för Kronoberg. Samtidigt som fler arbetade hemifrån körde fler bil istället för att åka kollektivt. Gratis P-platser i Växjö. Eldandet i hemmen i olika kaminer tenderar öka vid hemarbete.

Referat

Datum
2021-04-29Protokoll nummer
**Fel! Ingen text med
angivet format i
dokumentet.**

Stora partiklar - PM10 i gaturum i Växjö

Mätplatsen i gaturum Växjö har bytts ut. 2020 är första året som det mäts på nya platsen. Årsmedelvärdet har bara sjunkit med några mikrogram per kubikmeter luft. Däremot är det en halvering av dygnsmedelvärden jämfört med 2019 och den förra mätplatsen.

Tabell. Mätresultat, årsmedelvärden, på nya och gamla mätplatsen i Växjö. Halterna jämförs med Miljökvalitetsnorm, MKM, två olika utvärderingströsklar, övre ÖUT och nedre NUT och miljömål. Antal överskridande av dygnsnormer är inom parentes (antal dygn).

	2019 Storgatan	2020 Liedbergsgatan
Årsmv $\mu\text{g}/\text{m}^3$ PM10	13	11
Dygnsmedelvärden		
MKN antal dygn $>50 \mu\text{g}/\text{m}^3$	4 (0)	2 (2)
ÖUT antal dygn $>35 \mu\text{g}/\text{m}^3$	19 (19)	8 (8)
NUT antal dygn $>25 \mu\text{g}/\text{m}^3$	30 (30)	16 (16)

Miljömålet $30 \mu\text{g}/\text{m}^3$ överskreds 22 gånger 2019 jämfört med 11 gånger 2020.

NUT $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ för årsmedelvärde underskreds. I Ljungby har halten PM_{10} gått upp. Om det har varit någon ombyggnation i närheten där damm bildas så skulle det kunna vara en förklaring. Övriga kommuner mäter var tredje år och det går inte att se någon klar minskning. Årsmedelvärdena understiger miljömålet $15 \mu\text{g}/\text{m}^3$ 2020. Det är en minskande trend för årsmedelvärden 2019 som fortsatt 2020.

Bakgrundsmätningen i Asa 2020 har det gått ner till nivåer till åren 2013 till 2017 därefter kom en topp under 2018 och 2019.

PM_{2,5}

Det borde visa en minskning eftersom det är mest långdistanstransporterat.

Ingen kommun hade halter över NUT eller miljömål.

I Asa 2020 är haltutvecklingen $\mu\text{g}/\text{m}^3$, minskande jämfört med 2019. Det lägsta årsmedelvärdet sen mätningen började 2012. Likaså minskning i Ljungby jämfört med 2017, 2018, 2019. Växjö bakgrund har också lägst halt. Älmhult har en rejäl ökning under 2020. Omöjligt att veta varför. Kan det vara något fel vid

Referat

Datum
2021-04-29

Protokoll nummer

**Fel! Ingen text med
angivet format i
dokumentet.**

mätningen? Eller något som stört och gett utslag på medelvärde under året. Det borde annars syns toppar även för andra kommuner. Kommunerna som mäter vart tredje år är svårt att jämföra med.

Sedan 2012 har samtliga resultat i kommunerna legat med marginal under miljömålet $12 \mu\text{g}/\text{m}^3$ för $\text{PM}_{2.5}$. Undantaget Älmhult 2020 som ligger på cirka 11,5.

NO_2 - Kvävedioxid

Det är giftigt för andningsorganen. Övergöder marken och har del i försurningen. Har del i bildandet av marknära ozon. Källor förbränningsprocesser, bilavgaser, energiproduktion, arbetsmaskiner, sjöfart. Utsläppen har halverats i Sverige jämfört med 1990.

En betydlig minskning av utsläpp i Europa under lock-down 2020.

I Kronoberg syns också en minskande trend under en följd av år. Även om trenden inte är dramatisk. Halterna har alltid legat med mycket stor marginal till NUT och miljömål. Under 2020 syns en klar nedgång jämfört med 2019.

Mathilda Johansson, sekreterare Kronobergs luftvårdsförbund